

Kai Mykkänen kok ym.

Kirjallinen kysymys rahankeräysluvan tarpeesta päästökompensaatiolle

Eduskunnan puhemiehelle

Suomi tähtää hallitusohjelman mukaisesti hiilineutraaliksi vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiiviseksi heti sen jälkeen. Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n mukaan koko maailman pitää olla hiilineutraali vuosisadan puoliväliin mennessä, mikäli ilmaston lämpenemistä halutaan hillitä Pariisin sopimuksessa asetettuun 1,5 asteen tavoitteeseen.

Ilmastoa lämmittävien päästöjen radikaali leikkaaminen on välttämätöntä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Se ei kuitenkaan yksin riitä, sillä ilmakehässä on jo nyt liikaa hiilidioksidia. Fossiilisen hiilen polttaminen ilmakehään jatkuu kunnianhimoisimmissakin skenaarioissa vielä vuosikymmenten ajan. Meidän pitää ryhtyä systemaattisesti sitomaan enemmän hiiltä ilmakehästä.

Kun hiilidioksidin sidonnasta maksetaan, sitä kutsutaan päästökompensoisiksi. Päästökompensaatiota ei tule vaikeuttaa byrokratialla — varsinkaan nyt, kun elämme ilmastomuutoksen hillinnän kannalta äärimmäisen kriittisiä vuosia.

Päästökompensatioiden markkinan on helpompi kehittyä, jos sen toimintaedellytykset ovat samat kuin millä tahansa kaupallisella palvelulla sen sijaan, että se yritetään väkisin siirtää rahankeräysluvan tarkoittaman toiminnan piiriin. Päästökompensation kansainvälinen markkina ja alihankintaketju toimivat kaupallisen palvelun pohjalta, mutta Suomen poikkeuksellisen rahankeräyslainsäädännön eräs tulkintatapa uhkaa estää suomalaisten toimijoiden teot kansainväliseksi standardiksi muodostuneessa kehikossa.

Suomessa Poliisihallituksen alainen itsenäinen arpajaishallinto on tulkinnut päästökompensation tarjoamisen vastikkeettomaksi rahankeräykseksi, joka näin ollen vaatisi rahankeräyslupaa. Arpajaishallinnon tulkinta uhkaa laittaa jäihin koko päästökompensaatioalan Suomessa. Päästöjen kompensoiminen hiilensidonnasta kautta ei ole uusi asia, vaan näin on voitu toimia Suomessa jo parin vuosikymmenen ajan.

Kysymys on siitä, miten tulkitaan rahankeräyslakia. Lain mukaan rahankeräyslupa tarvitaan, jos vedotaan yleisöön rahan keräämiseksi vastikkeetta. Lupaa ei tarvita, jos toiminta perustuu palveluiden tai tuotteiden tarjoamiselle vastiketta vastaan. Nähdäksemme olisi riittävät perusteet tulkita lakia siten, että päästöjen kompensoimisessa on yksiselitteisesti kyse mitattavissa ja verifioitavissa olevasta vastikkeellisesta palvelusta. Asiakas ostaa rahalla palvelua, jossa sidotaan hiilidioksidia asiakkaan hyväksymällä menetelmällä esimerkiksi metsiin tai maaperään.

Kirjallinen kysymys KK 276/2019 vp

Arpajaishallinnon kanta tarkoittaisi sitä, että vapaaehtoista päästöjen kompensointia saisivat jatkossa Suomessa tarjota ainoastaan arpajaishallinnolta rahankeräyslupaan saaneet yhdistykset ja säätiöt. Esimerkiksi yritykset, maatalousyrittäjät tai metsänomistajat eivät todennäköisesti saisi enää tarjota hiilensidontaa Suomessa, sillä rahankeräyslupaa ei voida myöntää yrityksille. Päästökompensaation yleistyminen kuitenkin edellyttää kompensointipalvelun ostamista kätevästi suoraan esimerkiksi polttoaineen tai matkalipun yhteydessä ja näitä tarjoaville yrityksille kätevää tapaa hankkia edelleen päästövähennykset.

Päästökompensaatiota käyttävät myös suomalainen lentoyhtiö, useat suuryritykset ja esimerkiksi valtioneuvoston kanslia EU-puheenjohtajuuskaudellaan. Nämäkin saattavat olla arpajaishallinnon tulkinnan mukaan laittomia. Samat lait pätevät myös ulkomaisiin toimijoihin Suomessa. Sen jälkeen alan kansainväliset toimijat, kuten YK tai Atmosfair, eivät todennäköisesti saisi enää tarjota päästökompensointia suomalaisille, sillä ulkomaisille toimijoille ei rahankeräyslupaa voida edes myöntää.

Päästökompensoinnissa maksun määrä perustuu todennettavissa olevaan vastikkeeseen eli siihen, kuinka paljon hiilidioksidipäästöjä kuluttajan toiminnasta tai tietystä kuluttajan ostamasta tuotteesta tai palvelusta syntyy ja kuinka paljon maksaa sitoa vastaava määrä hiilidioksidia ilma-kehästä. Kompensointimaksun määrä ei siis ole sattumanvarainen, vaan kysymys aiheutetun vahingon korjaamisesta eli niin sanottujen negatiivisten ulkoisvaikutusten hinnoittelusta.

Nykyistä rahankeräyslakia ei ole kirjoitettu päästökompensointia varten. Nyt tämän lain tulkinta kuitenkin vaikeuttaa ilmastonmuutoksen hillintään tähtääviä toimia. Oikeustila ei ole arpajaishallinnon kannan perusteella yksiselitteinen, ja sillä on merkittävää vaikutusta lukuisiin toimijoihin ja ennen kaikkea Suomessa tehtävään ilmastotyöhön. Koska oikeustila on epäselvä, tarvitaan lain tulkinnalle varmuus.

Hallitusohjelmassa todetaan: "Ekologisesti kestävä Suomi näyttää tietä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä". Arpajaishallinnon tulkinta rahankeräyslaista päästökompensaation osalta ei ole linjassa tämän tavoitteen kanssa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus varmistaa, että päästökompensointi ei edellytä rahankeräyslupaa ja että yritykset voivat tarjota päästökompensaatiota kuluttajille?

Kirjallinen kysymys KK 276/2019 vp

Helsingissä 28.10.2019

Kai Mykkänen kok
Heikki Vestman kok
Matias Marttinen kok
Jaana Pelkonen kok
Anne-Mari Virolainen kok
Saara-Sofia Sirén kok
Pihla Keto-Huovinen kok
Arto Satonen kok
Juhana Vartiainen kok
Pauli Kiuru kok
Jukka Kopra kok
Atte Harjanne vihr
Satu Hassi vihr
Sinuhe Wallinheimo kok
Mari Holopainen vihr
Elina Lepomäki kok
Sari Sarkomaa kok
Heikki Autto kok